

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund
Årgang 66 . Nr. 3

Marts
1981

Se P .Waagsteins artikel side 32.

KLAKSVIG. Foto: S. Dalsgård. Lånt fra J. Simun Hansen's bog NORDERØER.

Siegfred Neuhaus

8. marts 1879–1953

Tegnelærer ved Sorø Akademis Skole 1915–49.
100 års udstilling i Lyngby december 1980.

Året 1907 blev et skelsår i moderne dansk malerkunst. En ny æra med udspring i fransk kunst blev indledt. I det år var tre unge danske kunstnere, Harald Giersing, Sigurd Swane og Siegfred Neuhaus på et længere studieophold i Paris. Det var tre nære venner, som sammen havde gået på akademiet i København og senere på Zahrtmann's skole, og som nu var søgt til Paris for at opleve den nye franske kunst. For os alle tre, skriver Neuhaus, var målet at søge billeder af impressionisterne, hvilket slet ikke var så let som i vore dage. Og hvilken oplevelse og inspiration blev det ikke for de tre!

Det bedste vidnesbyrd har vi i de dejlige billeder fra tiden efter deres hjemkomst. Dette er let at konstatere for Giersings og Swanes vedkommende, hvorimod Neuhaus' billeder ikke har påkaldt så megen opmærksomhed. Dette sidste forhold skyldes en tilbageholdenhed i Neuhaus' kunst, som gør den langt vanskeligere tilgængelig. Nogle af vore fineste kendere af malerkunst har dog haft øje for Neuhaus' billeder, således Carl V. Petersen, Leo Swane og Thorlacius Ussing. Førstnævnte skrev således allerede i 1913 i »Tilskueren«: Hvor inderlig taler han os ikke til i disse billeder, hvor fuld af Æmhed og Fordybelse og Troskab har han ikke været, da han malede dem, mod det og mod den, der her skulle gengives – og mod sig selv. Hvor fint, hvor smukt er det ikke altsammen set, Sommeren, der svulmer

Fra årsfesten.

Formanden Palle Taarnhøj og landsretssagfører Hermod Lannung.

SB's tidligere og nuværende redaktør var i godt humør ved soranerfesten på Akademiet i oktober 1980. De ser ud til at være enige om, at

FAXE FADØL ER BEDST! ➡

til og grønnes og trives så gudsvelsignet dér langs Vejens Slyngning i det stille, duggede, solmætte Mildvejr, Efteråret med de høje, tyndløvede Træer, den klare, tindrende solstærke Septemberluft, Tagenes skingre røde. Og videre skriver han: De er lidet iøjnefaldende disse Arbejder, der er noget tilbageholdende, noget fordringsløst og afdæmpet over dem, som kan give dem et skær af Ubetrydelighed, men fordyber man sig i dem, hvilken naiv og oprindelig Sikkerhed er der da ikke i Kompositionen, hvor smuk, hvor sanddru er ikke Farven, hvor nøje slutter ikke det kunstneriske Udtryk om Stemningsindholdet i hvert Arbejde. Og han ender: Er dette den store Kunst? Det er i hvert Fald den gode Kunst, som vi alle har behov.

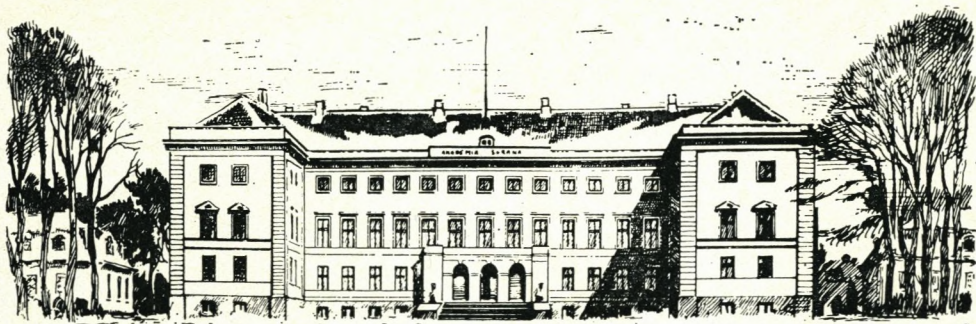
Siegfred Neuhaus var født i Vejle i 1879. Han kom som ung til København sammen med vennen Harald Kidde. Hans maleriske produktion strækker sig over mere end 50 år. For at leve var han fra 1908–15 tegnelærer i Randers og fra 1915–49 ved Sorø Akademi. Han døde i 1969. Foruden i Danmark malede han også i udlandet, specielt i Italien, under to store studieophold, i 1921–22 og i 1953.

Siegfred Neuhaus var en fin naturalistisk maler med en sikker farvesans, hvis smukke landskabsbilleder og indtrængende portrætkunst vil blive stående i dansk malerkunst. Han var i sin kunst følsom og reserveret, men han var en ægte kunstner, som gennem hele sit lange liv ærligt og værdigt holdt sin egen personlige linie.

Erik Andreassen.

(Fra programmet).

Chr. Tom Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORANER-BLADET

MARTS 1981

66. ÅRGANG

NUMMER 3

SORØ AKADEMIS SKOLES VÅBEN

Af Sven Tito Achen.

Optryk med forfatterens tilladelse fra Heraldisk Tidsskrift nr. 3, 1961.

Den gamle kostskole *Sorø Akademi* er for tiden ved at indføre en ny daglig sommer-uniform for eleverne: blågrå skjorte, grå flonelsbukser og blazer (for afgangsklasser i deres sidste halve år, samt gamle soranere). Skjorte, blazer, gymnastiktrøje, sweater m. m. ville man gerne pryde med et våben for Akademiet; et sådant eksisterede til dels i den *Fugl Fønix*, som i mange har været kendt bl. a. fra soranernes uniformsknapper (se figur 4), men farverne var ikke fastlagt, og Akademiet ønskede tillige på en eller anden måde at sætte de oldenborgske konger, som har betydet så meget for skolen, et heraldisk minde i sit skjold.

Resultatet (fastsat i sommeren 1960) blev som på figur 1: i blå felt en guld Fugl Fønix med rødt næb stigende op af røde flammer; i en kanton det oldenborgske dynastis stamvåben, to røde bjælker i guld, kendt fra slutningen af 1100-tallet. Brugen af denne kanton er blevet godkendt af Oldenborgernes danske overhovede, kongen, efter at statsministeriet ikke havde haft noget derimod at indvende.

Våbenet er komponeret af Sven Tito Achen og Akademiets tegnelærer Knud Raaschou-Nielsen, som har tegnet våbenet i den viste udformning. Desværre har det ikke kunnet undgås, at det blå felt og de røde flammer støder op til hinanden. For at få hovedet fri af kantonen er Fønixfuglen forskudt en smule fra skjoldets midterakse, hvilket måske er uheraldisk. Og måske er flammerne for naturalistiske. Trods disse småfejl tager våbenet sig godt ud, klart og vakkert. Det vil utvivlsomt være til glæde for mange nuværende og kommende soranere.

Fønixen

Fuglen Fønix er en ældgammel figur, langt ældre end heraldikken. Den omtales lidt forskelligt i det gamle Ægypten, i Bibelen og Talmud, hos grækere og romere, og hos arabere. Om dens udseende skriver Herodot: »Jeg har aldrig set én selv, undtagen på et billede. Hvis billedet lignede, er dens fjer dels gyldne, dels røde; og i figur og størrelse har den mest lighed med en ørn«.

1. Sorø Akademis våben, fastsat 1960: I blå felt en guld Fugl Fønix med rødt næb, stigende op af røde flammer; en kanton af Oldenborg. Våbenet er bl. a. fremstillet i vævning til brug for skolens uniformer. Det viste våben er beregnet til anbringelse på brystet af en blazer og er 10 cm højt.

I følge den semitiske opfattelse lever Føniks-fuglen i 1000 år (andre siger 500, Plinius 540), og når den føler, at dens tid er omme, bygger den sig i en fjern ørken en rede af vellugtede kviste fra sjældne træer og lader derefter sig selv og reden brænde op; af asken vokser Føniksfuglen frem på ny. Denne u dødelighed gennem stadig genfødelse er dens løn, fordi den ene af alle dyr i Edens Have ikke lod sig friste af Eva til at æde af Kundskabens Træ.

Fugl Fønix blev sindbillede på fornyelse, foryngelse, evighed, og tillige på standhaftighed og kyskhed. Før kristendommen blev den symbol på opstandelsen og det evige liv, ja, et argument herfor. Kirkefaderen Tertullian: »Skulle menneskene vel kunne gå til grunde når Arabiens fugle er visse på opstandelsen?».

I symbolikken og den allegoriske kunst har Fønix spillet en meget stor rolle. Fra renæssancen til i dag afbildes den oftest omspændt af flammer, men tidligere var det vistnok almindeligst at gengive den siddende i sin rede uden flammer. I varemærker og firmamærker træffes Fønixen ofte (Brandforsikringselskaber! Hotel Fønix!), men i den egentlige heraldik er den sjælden. I Danmark kender jeg ikke andre våbener med Fugl Fønix end i to familier, *Brandt* og *Diderich*, i den Borgerlige Seglsamling på Rigsarkivet, og nu altså Sorø Akademi.

Våbenets forhistorie

Våbenets soranske forudsætninger og forhistorie er således: Skolen i Sorø oprettedes i 1586 af Frederik 2. – Christian 4. udvidede den i 1623 med »et ridderligt akademi«, men i slutningen af 1600-tallet forfaldt både skolen og akademiet, og i 1737 ophævedes de helt. I 1747 genoprettede Frederik 5. imidlertid akademiet, som kort efter blev betænkt med Ludvig Holbergs formue. I 1813 brændte de gamle bygninger. Den nuværende hovedbygning er opført 1822–27.

Frederik 2.s skole brugte et signet med Jomfru Maria og Jesusbarnet, overtaget fra det middelalderlige Sorø Kloster, hvis tidligere ejendomme var den økonomiske basis for skolen. Da dette signet gik til grunde, erstattedes det i 1644 med et nyt med samme motiv. I 1654 blev der imidlertid skåret et signet med et helt nyt billedindhold: en tredelt cirkel hvori et kronet scepter, en opslået kronet bog, og Elefantordenens ordenstegn.

Det er ved akademiets genopståen i 1747, at Fønix-symbolet benyttes første gang. Det var året efter Frederik 5.s tronbestigelse, og det genoprettede akademis nye signet (se figur 2) viser i midten en Fugl Fønix, »som opføres af sin egen aske ved strålerne af den opgående sol«, sammen med devisen »Genfødt ved det Nye Lys«. *Redivivus Luce Nova*. Dette segl har næppe huet Holberg, som i Epistel 247 og 248, trykt i 1750, raillerer over uvidende folks tro på Fugl Fønix og deres detaljerede »viden« om dens natur og vaner.

2. Sorø Akademis segl fra 1747, hvori man for første gang møder Fønixen, det mærke, som for alle gamle soranere har stået som skolens egentlige symbol, og nu er indgået i dens våben. Efter Soranerbladet.

Skønt dette segl blev reddet ved branden i 1813, blev det dog kort efter nødvendigt at fremstille et nyt. Fønixen i det var jo nemlig omgivet af bl. a. våbnene for Danmark, Norge og Sverige, og efter Norges afståelse ved freden i Kiel 1814, krævede den svenske konge, at Frederik 6. skulle udelade den norske løve af sit våben.

Efter forhandlinger og noteudvekslinger herom undertegnedes endelig den 1. september 1819 en overenskomst, hvori den danske konge forpligtede sig til at udslette den norske løve af sit våben, og til at hverken han eller

3. Sorø Akademis segl fra 1827. Her er kongens tre våbener udeladt, og kun den af solen genoplivede Fønix bibeholdt, stående i en rede af palmeblade. Dette sigil, med indskriften »Sigillum Academiae...« blev senere kasseret, vistnok da »Akademiet« ophævedes i 1849 (sondringen mellem »Akademiet« og »Skolen« er indviklet og uden betydning i denne forbindelse. Den nuværende, officielle betegnelse er »Sorø Akademis Skole«!). Efter Soranerbladet.

nogen af hans efterfølgere ville benytte eller lade benytte dette våbenmærke på akter, stempler, mønter, bygninger osv. Ændringen skulle være gennemført for det danske monarki i Europa senest den 1. januar 1820, for de danske kolonier i løbet af to år*).

Sorø Akademis segl måtte altså ændres, og i 1827 forelå et nyt signet for akademiet (figur 3) med en Fugl Fønixs siddende i sin rede, alene. Siden da er Fønixfuglen, i reglen dog afbildet i flammer, blevet brugt på Akademiets segl, papirer, fane, uniformsknapper, exlibris og talrige andre steder (se figur 4).

Letsindig omgang med symboler er en almindelig foreteelse, men i dette tilfælde må man sige, at valget har været sjældent heldigt. Allerede for det i 1747 genskabte akademi var Fønixens naturligtvis et udmærket symbol, men efter branden i 1813, da Akademiet i bogstaveligste forstand genopstod af sin aske, blev Fønixfuglen et så præcist passende mærke, at man slet ikke kan tænke sig noget bedre. Man gyser ved tanken om, at det på Akademiet faktisk var på tale at afskaffe den (den påståedes at blive opfattet som den tyske ørn!) og komponere et helt nyt våben. Nej, Sorø Akademi og Fugl Fønixs hører sammen.

Summa: et kønt og særpræget våben: den fantasi-æggende Fønix med en mere end 200-årig fortid på Sorø Akademi (hvor den hører i den grad hjemme) og tusinder af år andetsteds; den oldenborgske kanton, en sjælden foreteelse i dansk heraldik (de kantoner der findes i forvejen, kan sikkert tælles på én hånd), men både historisk og æstetisk velanbragt.

*

Jeg skylder at meddele, at de fleste af oplysningerne om det sorøanske våbens forhistorie stammer fra to artikler af *M. Mackeprang*: »Sorø Skoles og Akademis segl« og »Sorø Akademis segl fra 1827« i *Soranerbladet* 7. årgang p. 81-83, 1923, og 17. årgang p. 17-18, 1932.

4. Fønixsen, sådan som Soranerne har brugt den siden 1827. Den vender til den gale side. Måske er den kopieret efter et signet?

*) Det er en af historiens ironiske fodnoter, at den svenske konge under denne kontrovers på intet tidspunkt forlangte, at den danske konge skulle slutte med at føre Sveriges våben.

I 1613 efter Kalmarkrigen fik Christian IV lov til at beholde de tre kroner i det danske rigsvåben som et heraldisk minde om Kalmariunionen. Red.

En soraner på Tonga-øerne?

I Danmarksposten, oktober 1959, findes følgende notits:

»Tavi« *Kauffmann*, den unge dansker der kom til Tonga-øerne (dronning *Salotes* rige) i 1952 og slog sig ned på en ubeboet ø for en tid, har påny vendt verden ryggen. Efter i nogle år at have gjort forskelligt arbejde for øgruppens regering, er han vendt tilbage til den lille ø *Hunga Haapai*, ca. 30 miles nord for hovedøen *Tongatapu*.

Den lille vulkanske klippeø *Hunga Haapai* løfter sig 400 fod over oceanet og ligger i et stræde, der nu og da benyttes af skibe til passage gennem øgruppen i øst-vestlig retning. Hvis *Kaufmann* igen vil i forbindelse med civilisationen, kan han formentlig signalisere til forbipasserende skibe.

På vestsiden af øen er der små stykker frugtbar jord, hvor der er kokuspalmer og anden vegetation. Der er kun eksistensmuligheder for ganske få mennesker; under sit første ophold på øen indrettede *Kaufmann* en køkkenhave, men betingelserne var for vanskelige, og efter nogle måneder vendte han tilbage til *Tongas* hovedstad *Nukualofa*. Det vides ikke, om han denne gang mener at kunne klare sig for bestandigt på den lille ø, eller om han kun for en kort tid har søgt den totale ensomhed.

Det drejer sig om *Preben Vigo Heinrich Kaufmann* (S 41), cand. polyt., rådgivende ingeniør hos Hendes Majestæt Dronning *Salote* på *Tonga*øerne fra 1952 og departementschef i ministeriet for offentlige arbejder i *Nukualofa*, *Tonga Tabu*. Bærer på *Tonga* navnet »Tavi« (det polynesiske navn for en gud, broder til »Maui«). Som en erkendtlighed for hans fortjenester har dronning *Salote* skænket ham øen *Hunga* som bolig. Bopæl: *Hunga*, *Tonga Islands*. Disse oplysninger stammer fra *Soranerbiografier 1901-60*, hvor man kan få næsten alt at vide om gamle soranere af en vis alder. Vi håber at høre fra ham!

Soraner-Biografier

1584-1737 - 175 kr.

1747-1800 - 75 kr.

1822-1900 - 200 kr.

1901-1960 - 150 kr.

1901-60 fås også i 10-års hefter a 25 kr.

Ved forudbetaling til kassereren sendes bøgerne portofrit, ellers pr. efterkrav.

1584-1960 - HELE VÆRKET -
600 KR. PORTOFRIT!

In memoriam

THORKILD ANDERSEN

30. november 1912–8. december 1980

Det er de sidste 2 linier i Soranerbladet, som da heldigvis stadig finder vej til mig og kalder kære gamle minder frem fra den gang for nu så længe siden.

Jeg sidder her og stirrer på den tankestreg, den er næsten 70 år lang og fylder kun et par millimeter.

Men mindet lader som ingenting, er dog et lønligt kildespring, nu ser jeg »Tot«, som vi alle kaldte ham, på »Grønne«, på »Store«, i gymnastiksalen og på badeanstalten, altid blandt de første og hurtigste, jeg ser ham vandre ud ad Flomstien, til han forsvinder i skovbrynet helt ude ved Navnebøgen.

Skoven var Tot's andet hjem, han holdt af at vandre i den alene, så han kunne gå ganske stille og ikke skræmme dyr og fugle, alt liv havde hans udelte interesse.

Tot og skoven hørte sammen.

Da vi mødtes igen 25 år senere, var han plantagebestyrer i Tanganyika i Øst-Afrika, lige midt i den mest frodige udskov, man kan tænke sig.

Her dyrkede man sisal-hamp, og her var mængder af vilde dyr, fugle og insekter. Tot fangede fugle, som han solgte til museer til udstopning, og han fandt endda en endnu ukendt fugl, som blev opkaldt efter ham.

På sin impulsive måde sagde han: »Kom ned og besøg mig, når du får tid. Du skal selv betale tobak og drikkevarer, hvis vi kan spise mere, kan jeg altid skyde en ekstra elefant!«.

Han havde erhvervet sig et stykke land på Kilimanjaro og glædede sig til at tilbringe sine sidste år der.

Da vi mødtes næste gang 20 år senere, var han bosat på Frederiksberg ved Sorø, på Sønderskovsvej lige i skovbrynet.

Politikere havde stukket en pind i maskineriet, og verden havde forandret sig. Den verden, vi begge havde lært at kende og holde af i vore unge år, eksisterede ikke mere.

Det må have været uhyre vanskeligt at vænne sig til det danske klima igen efter omkring 30 år nær ækvator. Det var måske den danske vinter, som omsider fik ram på ham.

Tot blev vel nok en af de mere farverige af os. Høj, slank, rank som et lys står han i mindet med det kåde, hjertevarme smil i ansigtet.

Skade, at vi aldrig fik lejlighed at tilbringe mere tid sammen!

Så mange siger: »Lev og lad leve«, kun få mente det så meget som han.

*Richard Alexander
(Rørdal) (R 29),
817 Levering Ave. Apt. 1.
Los Angeles, Calif.,
90024 U.S.A.*

BENTE NØRGAARD

19. maj 1927–21. januar 1981

Cricketklubben SORANERNE har mistet sin gode fe og Sidney Nørgaard (S 1945) sin dejlige kone. I en alder af kun 53 år sov Bente stille ind efter længere tids håbløs sygdom den 21. januar ved dag gry på Finsensinstituttet.

Den overvældende deltagelse i den smukke bisættelseshøjtidelighed søndag den 25. januar i Christianskirken bar vidnesbyrd om, med hvilken kærlighed og hengivenhed hun var omfattet af alle dem, der fik den lykke at lære hende at kende.

Fra vi i 1953 fik startet cricketklubben og til sin død var Bente SORANERNES aktive førstedame – den, der var kittet i det utroligt dejlige sammenhold, som var klubbens særkende i de mange år, hvor spillere, koner, kærestere, børn og hunde mødtes søndag efter søndag somrene igennem, og hvor vi altid – når kampen var forbi – fandt lejlighed til at fejre sejren eller søge trøst for nederlaget i fællesskab, før vi skiltes.

Bente ejede og viste en spontan kærlighed til den soranerklub, der blev hendes og Sidney's hjertebarn i medgang og modgang. Hun var trofast ved ringside ude og hjemme og skabte os venner i andre klubber landet over, ligesom hun vandt hollændere, englændere og skotter for sig, når hun var med os i Veterandysterne mellem disse landes Fortyklubber. De, der stod hende særligt nær, nåede det sidste år at opdage, at hun også besad en tapperhed, som er få beskåret. Samlet i en festlig stund kunne man i et upåagtet øjeblik i hendes blik spore en desparation, der fortalte den indviede, at hun selv vidste, hvor det bar hen. Men tappert skjulte hun sin angst for ikke at spolere den festlige stund for os andre.

Det bliver strengt for Sidney og de tre børn at forlige sig med, at Vorherre fandt, at Bente nu skulle have fred for sine lidelser.

To brødre og de mange venner vil selvsagt efter evne prøve at hjælpe Sidney i hans savn, men der findes hjertesår, som ikke lader sig læge.

På samme tid findes der navne, der aldrig glemmes. Bente har ikke sin plads i Soranermatriklen – hendes eftermæle gør, at hun burde optages honoris causa. Ihvertfald står hun for os, der kendte hende, som en af de bedste og fineste soranere, vi har mødt.

Helge Hørby (S 38).

ÅRGANG 1946

Studenterne fra 1946 holder 35-års sammenkomst i Sorø lørdag den 23. maj 1981. Vi mødes på Vænget kl. 11.01. – Det righoldige program udsendes medio marts til alle kendte adresser.

På gensyn!

*Henning Molin,
Jens Jørgen Pedersen,
P. B. Schmidt.*

Fest på Akademiet for rektor Østergaard

I anledning af rektor Østergaards afgang som rektor den 1. maj 1981 ønsker lærerkollegiet ved Sorø Akademis Skole og Soransk Samfund at takke ham for mere end 20 års virke som skolens leder ved at afholde en fest i Sorø Akademis festsal

lørdag den 25. april kl. 19,00.

Prisen pr. kuvert bliver 100,- kr. Medlemmer af Soransk Samfund med eventuel ledsager kan tilmelde sig ved at indsende beløbet til Postgiro 4 00 17 10, Soransk Samfunds Kasserer, Civilingeniør S. Kamman, Tobaksvejen 10, 2860 Søborg.

Da deltagerantallet er begrænset, opfordres interesserede til at melde sig snarest og senest den 20. marts.

Hvis der melder sig flere, end der er plads til, får de sidste tilmeldte deres penge tilbage.

Påklædning: Festdragt eller mørkt tøj.

Nu kommer Holbergordbogen Favørpris ved bestilling i marts

I februar 1980 kunne Soranerbladet bringe en artikel om Det danske Sprog- og Litteraturselskabs gennem en menneskealder forberedte *ordbog over Ludvig Holbergs sprog*. Over artiklen sås et billede af ordbogens hovedmand, den nu 86-årige dr. phil. *Aage Hansen*, der i mellemtiden har modtaget Holbergmedaillen for et livs indsats for det danske sprog: Holbergordbogen, Ordbog over det danske Sprog og en række værker om dansk i fortid og nutid. Artiklens forfatter var cand. mag. *Sv. Egholm-Pedersen*, der har været medredaktør i næsten 25 år, og som nu i produktionsfasen

er hovedansvarlig for den meget krævende korrektur.

DSL kan således endelig – med bevillinger fra *Statens humanistiske Forskningsråd*, *Novo's Fond* og *tre norske statsinstitutioner* – fremlægge bind I, Aa–D, med indledning og 1384 ordbogsspalter, lidt større end de velkendte i Ordbog over det danske Sprog, i øvrigt redigeret efter væsentligt samme principper. Der skal komme yderligere fire bind i 1982–85. Kommissionær er C. A. Reitzels Boghandel i København. Prisen er næsten vilkårlig i forhold til millionomkostningerne, og vi har sat den så lavt, som vi fandt anstændigt, nemlig under 300 kr. pr. bind incl. moms til udgangen af denne måned, derefter 300 kr. excl. moms.

Holbergs læsere vil finde hans ordforråd, herunder sted- og personnavne i komedierne o. a. fiktionsværker, med sproglige oplysninger, citater i alle betydningsnuancer og mange bidrag til realkommentar og påvisning af kilder. Og den, der studerer Holbergtidens eller eftertidens sprog udfra det ene eller andet synspunkt, vil finde det belyst gennem en ubestridt hovedforfatter i en hel række skøn- og faglitterære genrer.

DSL forlanger ikke, at baron Holbergs særlige forhold til *Sorø Akademi* skal gøre enhver gammel soraner til ivrig holbergianer. Men vi føler en naturlig lyst og pligt til at sørge for, at kredsen omkring Akademiet ikke overser den store udgivelse, som vi har en indlysende interesse i ikke blot at få udarbejdet, men også at få spredt.

Vi er derfor glade for at få optaget denne notits med bestillingsseddel, som De eller Deres boghandler kan indsende i kuvert til kommissæren. *Kupon på side 35.*

Erik Dal, dr. phil., DSL's administrator.

Navigare necesse est studio discendi.

Af Peter Waagstein (S 31).

Kontrasten mellem den idylliske by ved den skovomkransede Sorø sø og de bare, storm-omsuste øer midt ude i Atlanten virkede overvældende på en 15-årig dreng, der påbegyndte sin skolegang på Sorø Akademi skole. Det færøske klima er just ikke sagen for danske på Færøerne, men vi, der er født og opvokset i det klima, trives vældig godt i det.

Som dreng kunne jeg ikke lide at høre noget nedsættende om mine fødeøers klima og noterede med tilfredshed enhver positiv udtalelse.

Som læge på Færøerne glædede det mig at høre tyske turister fra Rhindalen berømme den friske havluft.

En araber fortalte, at lyden af rindende vand fra de mange fjeldbække var liflig musik i hans ører.

En af mine hjertepatienter fortalte mig, at blot han kunne komme ud på havet i sin lille båd, forsvandt tyngden omkring hjertet.

Jeg spidsede øren og fik fat i bogen: »Grundrids einer Meteorobiologie des Menschen« af B. De Rudder, som understøttede mine iagttagelser.

Desværre levede mit lægearbejde mig ikke tid til at udforske dette emne nøjere. Dog måtte udtalelser af en italiensk professor også tages til indtægt for samme sag.

Han opfatter havluft med sit indhold af jod, salt og ozon som en sundhedskilde for menneskene.

I hvertfald ved vi i dag, at om vi fjerner os langt fra havet, kan vi komme til at mangle jod.

Når jeg var hjemme på Færøerne i sommerferien i min Sorøtid, blev jeg altid overvældet af en stor trang til søvn.

Jeg diskuterede sagen med en naturvidenskabeligt interesseret mand, og han fortalte, at havluft virker søvndyssende i køligt klima.

Drillende omtalte han en meget søvngig mand og sagde, at han overvejende levede af fisk.

»Skærpekød«, vindtørret lammekød, var mere opvikkende.

Det bedste skærpekød får man, hvis tremehuset står helt nede ved havstokken, thi så stryger den saltmættede vind gennem huset.

Min barndom var præget af at leve nær havet, alle mine barndomsindtryk har tilknytning til havet og hidrører fra mere eller mindre behagelige rejser mellem Norderøerne og Suderøen.

Specielt ferierejserne til Suderøen for at besøge min morfader i Vaag var besværlige.

Vaagfjorden hører til de vanskeligste fjorde på Færøerne at besejle, da indmundingen til fjorden på begge sider er flankeret af undersøiske skær. Såsnart der rejser sig nogle vinde af sydøst, bryder skærene i begge sider, så det er som at sejle mellem Scylla og Charybdis, og da gælder det om at holde lige kurs på indsejlingsmærkerne.

Det kræver nøje kendskab til vind og strøm at besejle fjorden i uroligt vejr. Jeg ser endnu for mit indre blik, hvilket indtryk det gjorde på min moder, da hun modtog efterretning om, at en af hendes fars fiskekuttere var forlist. Med båden omkom 3 mænd fra Vaag, og min morfader havde gået hele natten hændervridende på stranden af bekymring for bådens besætning.

Han mente, at kutteren i den pludselig opståede efterårsstorm ikke havde kunnet klare indsejlingen i den bælgmørke nat og var blevet knust på et af de undersøiske skær.

Min fader omsatte senere denne begivenhed i et maleri, hvor man ser den synkende kutter i det oprørte hav. Maleriet blev ophængt i min morfaders rederikontor og undlod ikke at gøre stærkt indtryk på en barnesjæl.

En anden gang fik min mor et telegram fra Vaag (telefonkablet var som mange gange tidligere afbrudt p.g.a. kabelbrud i det strømfyldte farvand), at hendes søster var død ombord på en motorbåd på vej til sygehuset i Trangisvaag. Havet var den gang den eneste transportvej og sandelig ikke altid lige behagelig for syge mennesker.

Dog efterårets og vinterens dystre begivenheder glemmes hurtigt af en barnesjæl, når solen skinner, og havet ligger spejlblankt.

En sådan herlig sommerdag havde en af min morfaders motorbåde været et ærinde i hovedstaden og lå nu klar til at returnere.

Jeg var helt syg for at komme med båden, og det blev bevilget, da føreren var min mors fætter, som lovede at se godt efter mig, der ikke var ret gammel dengang.

Ak, det blev en lang færd i de strømfyldte farvande, og ydermere fik vi motorstop kort før indsejlingen til Vaag.

Mens vi lå og drev for vind og sejl, havde motorpasseren travlt med at få motoren i gang igen, mens jeg blev overmandet af søvngigheden efter den lange dags mange begivenheder.

Jeg vågnede først, da motoren atter begyndte at tøffe, og glemt var alle besværligheder, da vi lagde til træbroen nedenfor min morfaders fiskehus, hjerteligt modtaget af den kære familie.

En anden af min barndoms mange rejser i min faders ferier fra skolen gik til min farfar og farmor i Klaksvig.

Hertil var rejsen ikke så lang, men her skulle man runde det berygtede malstrømsnæs »Mjovanes«.

Når pålandsvind af sydøst og en stærk østgående strøm mødtes, kunne man her møde uhyggelige, hushøje bølger, der kunne forskrække den modigste. Her har gennem tiderne mange skibe mødt deres endeligt.

Passagerskibet S/S »Smyril«, der opretholdt kysttrafikken mellem de forskellige bygder, mødte her sin skæbne under en julestorm.

Skibet blev ramt af en forkert sø, og dæskahytten blev skyllet overbord og tog med sig flere passagerer, herimellem flere skolebørn i Klaksvik, der var på vej hjem til juleferien.

Det havarerede skib nåede i havn med flaget på halv, og det blev en sorgens jul i Klaksvig og på Nordøerne det år.

Færødamperen S/S »Tjaldur«, der lige havde gennemgået en hovedreparation på Nakskov Skibsværft efter under hele sidste verdenskrig at have sejlet som troppetransportskib i engelsk tjeneste, mødte her sit endeligt.

I tæt tåge på en stille sommerdag drev skibet på et skær her og sank på få minutter.

Alle nåede at komme i redningsbådene på nær én, som blev suget med ned, da skibet gik til bunds.

En anden stille sommerdag kom marinekutteren M/K »Skarven« for nær til næsset og blev grebet af malstrømmen.

Marinekutteren grundstødte og sank på få minutter, her blev heldigvis alle reddet.

Også i ældre tid var der mange forlis her, og jeg vil lige nævne den stolte ostindienfarer »Norske Løve«, der er på vej til det fjerne østen blev slået ud af kurs og strandede vest for næsset.

En skibsmodel af skibet hænger ned fra loftet i kirkeskibet i Thorshavns kirke, og den har fascineret mig under mange lange prædikener.

Det næs har jeg haft respekt for, når jeg senere i livet med lægebåden har rundet det, ja, der er dage, da intet skib vover at runde, men lægger vejen nord om øerne for at nå Thorshavn.

Takket være de tekniske fremskridt kan man i dag vælge en alternativ rute, der er muligjort ved tunnel, bro og færgebyggeri.

Alt på Færøerne drejer sig om havet, som man har øje for døgnnet rundt, og fra havet kommer alt godt på Færøerne.

Sydspidsen af Kalsøen er et strømsted, hvor strømmen altid syder, og hvor sildestimerne tiltrækker større fisk som sejer og mange fugle.

Over strømstedet står altid en sværm af fugle, der her kan spise sig mætte, hvorefter de sætter sig til hvile for at fordøje al denne madrigelighed på det grønklædte forbjerg »Gavlen«.

Takket være fuglenes guano er græsset her frodigt smaragdgrønt fra strandkant til fjeldkam.

Men også menneskene har gennem tiderne her haft et udtømmeligt spisekammer i havet.

Her har min farfader suppleret sin sparsomme lærerløn, og af de hjembragte fisk har min farmor lavet lækre fiskeretter af fisk, fyldte med fiskeleverpostejer.

Landjorden var mere karrig. Byggen måtte høstes grøn og tørres, inden den kunne bruges til brød, og om foråret var der tit mangel på foder til dyrene.

(Fortsættes i næste nr.).

Orienteringsløb med skolen

bliver

Søndag den 3. maj

Reservér dagen!

Ring til (02) 95 11 20.

Nærmere i aprilnummeret.

Christian Eifer.

Erik Wassmann (R 23) 1906-1980

En markant skikkelse mellem grønlandsk-danskere, fuldmægtig *Erik Wassmann* (R 23), er nylig død i Grønland.

Erik var søn af præsten (palasé) i Frederikshåb, kom som dreng på Sorø Akademi, hvor vi traf hinanden første gang, skønt ej klassekammerater. I modsætning til de vejrbidte færing: Christian Matras og Jørgen Frantz-Jacobsen og den ligeledes grønlandsk-danske Tron, var Erik bleg og tynd, og som de fleste alumner fra landsdele i yderkanten af riget mere tavs end talende. Det var en glæde og oplevelse af være sammen med familien Wassmann, Erik, hans nulle og raske drenge ombord på »Jutho«-Julius Thomsen - på sejldækket over Nordsøen. De berettede om Kaládtlit Nunat, eskimoernes land, og lærte mig det overordentlig fantasirige sprog at kende. I Julianehåb skiltes vore veje; Wassmanns fortsatte med »Jutho« op langs kysten, medens the newcomer i skønnert styrede op ad »Grønlands bagside« til Cap Cort Adelaer.

agdlagtōq B. R. N.

Gunner Lind - sølvmedalje

Stud. mag. *Gunner Lind* modtog den 9. januar Christian Paulsenprisen for en afhandling om Slesvig og Holsten. Prisen består af en sølvmedalje og 5.000 kr.

Gunner Lind havde besvaret en prisopgave om »Byerhvervenes udvikling i hertugdømmerne Slesvig og Holsten i tiden mellem de slesvigske krige«.

Prisen blev overrakt ved en reception på Københavns Universitets Institut for Økonomisk Historie i Njalsgade.

Besvarelsen er blevet bedømt af et udvalg bestående af lektor Ove Hornby, Københavns Universitet, professor H. P. Clausen, Århus Universitet og professor Lorenz Rerup, Roskilde Universitetscenter.

Christian Paulsenprisen finansieres af bidrag fra Brdr. Brousts Legat, Sprogforeningen, Sydslesvigske Kultursamfund og Grænseforeningen.

(Politiken 10. januar 1981).

Soranerfrokosten den 5. februar

Frokosten den 5. februar i Frederiksberg Raadhuskælder blev en af de velbesøgte. Omkring det prægtigt dækkede langbord med udsøgt spise og herlig drik bænkedes ej mindre end 20 soranere med afgangsårene 1909 og 1954 som yderpunkter med talmæssig overvægt af årgang 1931, der repræsenteredes af 7 veloplagne fremmødte. Vor kære formand Palle Taarnhøj udbragte det traditionelle vivat for vor gamle skole og opmanede vort skattede æresmedlem, tidligere formand, og frokostens senior, Herluf Krog-Meyer (09) til at synge for til: »Jeg veed et Sted ...«, hvilket også skete »med høj og klangfuld røst« (som Ridderen ville ha' sagt det), ja, ikke alene melodien, men også ordene strømmede taktfast fra Herlufs læber uden vaklen, så alle vi, der måtte ha besvær med at huske den rette rækkefølge af visse linier, kunne følge med og lade, som om vi kunne det hele udenad! Desværre forsvandt tekst- og snyde-plakaterne jo sammen med de to gamle og smukke turistplakater fra Sorø (Klosterporten set fra Klosteralleen, og Akademiets sydfacade set fra syd-vest) under ombygningens rodet i vort tidligere domicil i Guldaldersalen hos Lorry – mon en soraner med de rette forbindelser kunne fremskaffe erstatningseksemplarer? Vi savner også grumt vore tvende smukke Phoenix-lysestager, der ligeledes, under et endnu tidligere flytterod, pludselig »forsvandt«! –

Formanden bød velkommen til »denne forårsfest« (vinteren slog sin knude overmåde hård og hvas udenfor!) med særlig adresse til Børge Jørgensen (38) »der var kommet helt herop fra sit fjerne hjemland Spanien« ... det var han imidlertid også til nytårsfrokosten, og da blev der ikke sagt noget til ham! Han indrømmede, at han ikke havde været hjemme i mellemtiden! –

I øvrigt berettede formanden gammelt nyt: Rektor Østergaard skulle træde tilbage, men ingen vidste rigtigt hvornår. Imidlertid ville Akademiets lærerkollegium og Soransk Samfund i fællig arrangere en lille festivitas for ham i Sorø, lørdag den 25. april, hvori deltage (mod betaling) vil være mulig, derfor: reservér dagen! – Fristen for forslag til Frederik II Mindesmærket var nu udløbet. Taarnhøj nævnte i flæng: To forslag til monumenter i bronze til opstilling i haveanlægget i Fratergårdens vestside – En mindeplade opsat i Klosterporten hvis gennemførelse samtidig skulle føres tilbage til det oprindelige, lavere, niveau – Et klokkespil i kirkens tagrytter. Samtlige forslag ville muligvis blive fremlagt på generalforsamlingen i april. »I gamle dage«, sagde Palle, »var mindesmærker lettere end i dag, hvor man ikke bare tænker i buster og figurer«!

Da ingen taler var indbudt, blev ordet givet frit. Herluf Krog-Meyer stillede straks et særdeles aktuelt spørgsmål: »Hvornår begynder frokosten egentlig?«. Kann kunne oplyse,

at man omkring 1965 havde vedtaget, at frokosten begyndte klokken 12/15, efter at adskillige havde protesteret mod klokken 12/00. Man samledes mellem 12/00 og 12/15. Klokken 12/15 går man til bords. Taarnhøj lovede at give redaktøren besked. Endvidere burde det også noteres, sagde han, at også soranere, der endnu ikke (!) var blevet medlemmer af Samfundet, var velkomne til at deltage i frokosterne, hvor der for øvrigt ikke var nogen spisetvang!

Frokosten forløb i øvrigt i høj stemning og under livlig konversation, men vi savnede de helt unge, gamle soranere og en talrigere repræsentation af vore piger: ikke engang den ellers så trofaste Ellen Vibeke (13) var til stede! Og Benjamin var såmænd vor næstformand Thyge Winther-Jensen (54). De tilstedeværende var: Herluf Krog-Meyer (09), Edvard Suhr (14), Olaf Krog-Meyer (18), A. Kann Rasmussen (22), Mogens Kongsted (26), Arne Stauning (29), Christian Bruhn, Laurits Jørgensen, Søren Langkjær, Ebbe Nybroe, Jørgen Rasmussen, Søren Stausholm og Peter Waagstein (31), N. J. Tholl (33), Paul Rantzau og Palle Taarnhøj (37), Børge Jørgensen (38), Henning Molin og Jens Jørgen Pedersen (46), samt Thyge Winther-Jensen (54). – Udvandringen til »Prætoria« var så stor, at vi måtte placere os adskilte. Hos os (Børge Jørgensen, Stauning, Tholl og Rantzau), diskuteredes livligt i et par timers tid åbne og lukkede politiske systemer – og vi var slet ikke færdige, da Børges frue (iført en laber hat, der vakte alles beundring) kom for at bortføre ægtemagen til Spanien. Hasta la vista!

Rantzau.

Nota bene: Til frokosten den 5. marts vil Ole Friis-Hasché (S 60) fortælle om børn. Det bliver næppe kedeligt – mød talrigt frem! – Reservér lørdagen den 25. april til festivitas for rektor Østergaard i Sorø, og glem ikke generalforsamlingen mandag den 27. april.

Sorø Akademis nye rektor

Til rektor Østergaards efterfølger pr. 1. maj er udnævnt

rektor Erling Kristensen, Vejle,

født i København 1938, uddannet i ØK's skibsfdeling 1955–61. Student 1961 på Statens Kursus, cand. scient i matematik og fysik 1968. Adjunkt Vallensbæk 1968–73. Rektor v. Rosborg Gymnasium, Vejle, fra 1973.

(Den beskedne placering af denne nyhed skyldes, at den er kommet ind i 2. korrekturen den 24. februar).

Soranerbladet byder den nye rektor hjertelig velkommen.

Red.

Runde fødselsdage i marts

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag i marts 1981:

4. Bygningschef, arkitekt Gunnar Due Dalsgaard (f. 1901), Elmevang 5, 2830 Virum.
4. Overlærer Børge Larsen (f. 1931), Skolevænget 8, Dalby, 4690 Haslev.
8. Gårdejer Helge Kjeld Christfort (f. 1931), Nybøllegaard, Grønsundvej 50, 4780 Stege.
9. Redaktør, cand. jur. Tage Rich. Christiansen (f. 1901), Vangeledet 45, 2830 Virum.
12. Ergoterapeut Kirsten Fock f. Fenger Guld (f. 1921), s.a.: Sundvej 8, 2900 Hellerup. Adressen er *ikke* rigtig. *Er der nogen, der kender den rigtige adresse?*
12. Socialinspektør Hans Chr. Olsen (f. 1931), Ottesvej 1, 4180 Sorø.
12. Departementschef, cand. jur. Ole Perch-Nielsen (f. 1931), Drabækvej 7, Blovstrød, 3450 Allerød.
16. Direktør, cand. jur. Valdemar Skovgaard Begtorp (f. 1921), Arendalsgade 2, 2100 København Ø.
17. Godsforvalter Otto Daniel Kaalund (f. 1906), Gavnø, 4700 Næstved.
17. Cand. pharm. Flemming Starcke (f. 1931), Arnegårds Allé 8, 2840 Holte.
19. Lektor Jacob Molde (f. 1906), Tokesvej 8, 4180 Sorø.
22. Automobilforhandler Ib Brask (f. 1911), Skolegade 54, 8600 Silkeborg.
27. Direktør Jens Møldrup (f. 1931), »Kildemose«, 5492 Vissenbjerg.
30. Sognepræst Henning Rørskou (f. 1921), Heibergsgade 14, 1., 1056 København K.

Til C. A. REITZELS
BOGHANDEL A-S
NØRREGADE 20
1165 KØBENHAVN K
DANMARK

- Indsendes inden 31. marts 1981.

Undertegnede bestiller herved: Holberg-Ordbog, bind 1-5.

Pr. bind 292,80 kr., uden for Danmark 240,00 Dkr. Efter 31.3.81 er priserne 366,00 kr., uden for Danmark 300,00 Dkr.

Der tages forbehold for moms- og prisstigninger.

Bedes leveret gennem boghandler

Tilsendes med girokort vedlagt.

Navn

Adresse

By

Memo

Frokost i Frederiksberg Rådhuskælder torsdag den 5. marts kl. 12,15.

Torsdag den 5. marts causerer *Ole Friis Hasché* (S 59) over emnet børn. Torsdag den 2. april taler *Kai Hørby* (S 54) om fantasi og virkelighed i historieforskningen, og torsdag den 7. maj kommer museumsinspektør *John Erichsen* (S 62), Københavns Bymuseum.

MEDELEMSKONTINGENTET

foreslås af bestyrelsen fastsat til 65 kr. for 1981. For juniormedlemmer fra og med årgang 1973 samt for medlemmer, der er fyldt 67 år, dog kun 30 kr. Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfri et år, **når meddelelse herom gives til:**

SORANSK SAMFUND: Kassereren

Civilingeniør S. Kamman
Tobaksvejen 10 2860 Søborg
(01) 69 11 44
Postgiro 4 00 17 10

BETALING

Til de medlemmer, der er bosat i Danmark, på Færøerne, i Norge, Sverige, Finland og på Island fremsendes fortrykte girokort. Medlemmer bosat i det øvrige udland, bedes tilsende os en check trukket på en dansk bank og lydende på danske kroner (det koster ellers samfundet d. kr. 20,00 at indløse en check). Denne indbetaling må gerne komme kassereren i hænde uden yderligere opfordring, hvorved Samfundet sparer tid og penge til opkrævning.

ADRESSEFORANDRINGER

meddeles til kassereren!

HENVENDELSER vedrørende:

SORANSK SAMFUND stiles til:

Overlæge Palle Taarnhøj
(Soransk Samfunds formand)
Københavns Amts Sygehus
2600 Glostrup
(02) 96 43 33, lokal 476

Næstformand, lektor mag. art. Thyge Winther-Jensen
Brogården, Lønholt
3480 Fredensborg
(01) 13 51 05, (02) 19 21 35

LEGATANSØGNINGER stiles til:

SORANSK SAMFUND

og sendes til departementschef Ole Perch Nielsen, Drabækvej 7, Blovstrød, 3450 Allerød, telefon (02) 27 38 25.

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18-19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 København K.
(01) 13 86 66

Sorø Bogtrykkeri ApS
Alléen 9, 4180 Sorø
(03) 63 05 75

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

**H. C. Bjødstrup
Jensen**

Urmager & Optiker

St. Kongensgade 32
1264 København K
Telf. 15 18 21

Grundlagt 1821

Sorø Akademis
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB

**LANCIA
POLSKI FIAT**

Salg - Service

Aut. SAAB-forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE
Tlf. (03) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL**
SORØ

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

THOR-VASK - NÆSTVED

TELEFON 72 25 50